

Отримано 11.06.2026р.
Голова спеціалізованої
вченої ради

ДФ 26.133.138

д. психол. н., проф. Каліщук С.В.

С. Каліщук

Голові спеціалізованої
вченої ради ДФ 26.133.138
доктору психологічних наук, професору,
завідувачу кафедри психології
особистості та соціальних практик
Факультету психології, соціальної роботи
та спеціальної освіти
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка
Світлані Каліщук

Рецензія

Когут Олександрі Олександрівни, доктора психологічних наук, доцента, професора кафедри психології особистості та соціальних практик Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка на дисертацію **Андрія Олексійовича Жильцова** «Психологічні особливості консультативної компетентності майбутніх фахівців мультидисциплінарних реабілітаційних команд», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія.

Дисертація А. О. Жильцова присвячена психологічному обґрунтуванню підготовки фахівців для мультидисциплінарних реабілітаційних команд (МРК). В умовах пролонгованої війни в Україні зі складними наслідками травматизації проблема підготовки фахівців для мультидисциплінарних реабілітаційних команд (МРК) набуває стратегічного значення. Автор запропонував своє бачення даної проблеми через призму поняття «консультативна компетентність», яку представив як наскрізний механізм, що забезпечує пацієнт-орієнтованість та цілісність реабілітаційного маршруту, як складну біопсихосоціальну взаємодію. Робота А. О. Жильцова виступає «сполучною тканиною» у міжпрофесійній взаємодії. Здобувач обґрунтовує важливість переходу від ієрархічних моделей до горизонтальних пацієнт-орієнтованих підходів та глибокого аналізу психологічних механізмів, що забезпечують «спільну мову» фахівців різного профілю (лікарів, психологів, терапевтів, соціальних працівників). Дослідження виконано в межах комплексної теми Київського столичного університету імені Бориса Грінченка «Психологічна підтримка ресурсного потенціалу особистості в мінливих умовах суспільного буття» (№ держреєстрації 0121U112046).

У першому розділі дисертант продемонстрував високий рівень критичного аналізу сучасного стану реабілітаційної сфери в Україні. Автор провів фундаментальний аналіз, за результатами якого консультативну компетентність концептуалізовано як інтегративний конструкт. А. О. Жильцов глибоко проаналізував рівні міжпрофесійної комунікації (оперативний, планувальний, стратегічний, кризовий), що дозволяє диференціювати консультативну поведінку залежно від динаміки стану потерпілого. Це дозволяє чітко розмежувати формати взаємодії фахівців залежно від клінічної ситуації. Особливої уваги заслуговує аналіз системних бар'єрів (інерція ієрархічних моделей, комунікаційні збої), подолання яких автор вбачає у трансформації професійної свідомості фахівця. А. О. Жильцов слушно зауважує, що без подолання ієрархічних установок командна робота нівелюється до формального консультування, що підкреслює необхідність трансформації професійної свідомості майбутніх фахівців уже на етапі університетської підготовки.

Як рецензент, хочу підкреслити високу культуру статистичного аналізу в роботі. Використання bootstrap-оцінювання непрямих ефектів та перевірка моделей за індексами CFI, TLI, RMSEA свідчать про те, що здобувач володіє сучасним апаратом психометрії на рівні зрілого науковця. Особливої уваги заслуговує виявлений автором «негативний контур» у майбутніх психологів, пов'язаний із дезадаптивними стратегіями подолання, що має величезне практичне значення для супервізійної підтримки молодих фахівців.

Другий розділ вражає масштабністю та точністю дизайну, здобувач демонструє високу методологічну культуру. Залучення 230 респондентів випускних курсів із провідних університетів України (Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика) підвищує валідність висновків. Використано комплекс валідних інструментів (TEQ, Brief COPE-26, CPI), що дозволило операціоналізувати компетентність через інтегральний критерій ефективності командної взаємодії. Доведено, що консультативна компетентність має фахово-специфічний характер. Обґрунтовано специфіку консультативної компетентності для кожної групи: від

координаційно-освітнього виміру у лікарів ФРМ до клінічно-рефлексивного у психологів та міжвідомчо-координаційного у соціальних працівників. Використання критеріїв Kruskal–Wallis, пост-хок порівнянь Dunn–Holm та SEM-моделювання дозволило автору виявити тонкі відмінності в копінг-профілях.

Дисертація вирізняється високим рівнем теоретичного узагальнення. До найбільш вагомих здобутків автора слід віднести концептуалізацію консультативної компетентності як системоутворювального чинника командної ефективності. Автор переконливо доводить, що ця компетентність не зводиться до загальних комунікативних навичок, а включає специфічні механізми узгодження рішень та етичної регуляції. Розробку чотирьох професійно-специфічних моделей (для лікарів ФРМ, ерготерапевтів, психологів та соціальних працівників). Виявлення домінуючих механізмів (організаційно-координаційного у лікарів чи соціо-емоційного у психологів) є серйозним внеском у психологію професійної діяльності. Запровадження концепту «дистальних ресурсів» та «проксимальних механізмів» у контексті підготовки реабілітологів, що дозволяє глибше зрозуміти ієрархію чинників, які впливають на формування професійної готовності до командної роботи. Уперше в українській психології побудовано та верифіковано SEM/Path-моделі для різних професійних груп.

Окремої уваги заслуговує розроблена автором п'ятикомпонентна структура консультативної компетентності, яка включає когнітивний, комунікативний, емоційно-регулятивний, рефлексивний та координаційно-командний блоки. Такий підхід дозволяє розглядати компетентність не як статичний набір знань, а як динамічний процес, що забезпечує «структурну гнучкість» команди та запобігає фрагментації реабілітаційної допомоги.

Здобувачем науково обґрунтовано етапи становлення компетентності (від початково-теоретичного до рівня професійної зрілості), що має фундаментальне значення для психології професіогенезу. Автор переконливо доводить, що консультативна взаємодія в команді виконує регуляторну функцію, мінімізуючи ризики «рольового домінування» та суперечливих інструкцій для пацієнта.

Дослідження внутрішніх чинників (толерантність до невизначеності, рефлексивність) у поєднанні з аналізом зовнішніх детермінант (організаційна культура клінічних баз) дозволило автору створити цілісну психологічну панораму становлення фахівця нової генерації - здатного бути "системоутворювальним елементом" мультидисциплінарної команди.

Важливим є висновок про роль професійної життєстійкості як фонового ресурсу та вплив адаптивних копінг-стратегій на результативність командної роботи. Результати дослідження мають високу прикладну цінність. Обґрунтовано диференційовану логіку тренінгів для різних спеціальностей. Запропоновано використання чек-листів та супервізійних оцінок для контролю якості підготовки фахівців. Автор пропонує конкретні індикатори емпіричної верифікації компетентності (кейс-завдання, чек-листи, оцінки у симуляціях), що є готовим методичним інструментарієм для викладачів кафедр психології та реабілітації. Обґрунтовані освітні механізми (міжпрофесійні модулі та симуляційні тренінги) дозволяють реалізувати інтегрований підхід до навчання лікарів, психологів та соціальних працівників у єдиному освітньому просторі.

Основні положення висвітлено у п'яти публікаціях (включаючи 1 у Scopus та 4 у виданнях категорії «Б») та апробовано на міжнародних конференціях 2025-2026 років. Високий рівень апробації підтверджується довідками про впровадження від 7-ми провідних наукових, освітніх та медичних установ.

У роботі використано сучасні дослідження (2020-2025 рр.), нормативно-правові акти України (Закони, Постанови КМУ, Накази МОЗ та МОН) та класичні підручники українських науковців (П. Горностай, В. Панок та ін.). Автор повністю дотримався рекомендацій МОН України та етичних стандартів щодо відмови від цитування джерел країни-агресора. Література оформлена за стандартом APA (American Psychological Association) 7th edition, який є міжнародним стандартом для психологічних досліджень. Для більшості сучасних статей вказані цифрові ідентифікатори (DOI), що дозволяє легко перевірити першоджерело.

Практичне значення роботи полягає у створенні системи індикаторів (кейс-завдання, чек-листи), які можуть бути імплементовані в освітній процес для

підготовки фахівців реабілітаційної сфери. Розроблені моделі дозволяють створювати диференційовані програми розвитку м'яких навичок (soft skills) для різних спеціальностей. Використовувати показник «командної ефективності» як діагностичний критерій готовності випускника до роботи в МРК. Враховувати ризики «дезадаптивних стратегій подолання» у майбутніх психологів, що є критично важливим для профілактики професійного вигорання.

Зауваження та запитання:

1. Чи розглядає автор можливість впровадження цифрових симуляційних систем для розвитку виокремлених рівнів комунікації (зокрема кризового)?

2. Як виявлена «світоглядна пластичність» корелює із рівнем професійного вигорання у вже практикуючих членів МРК? Наскільки виявлена «світоглядна пластичність» є стабільною рисою особистості, а наскільки вона може бути сформована як професійна компетенція?

3. У тексті анотації згадується «негативний контур» у моделі майбутніх психологів, пов'язаний із дезадаптивними стратегіями. Було б цікаво почути думку автора щодо конкретних психологічних тренінгів, які могли б нівелювати цей вплив саме під час університетської підготовки.

Робота виконана на високому рівні, проте як побажання на майбутнє варто зазначити:

1. Доцільно розширити лонгітюдні дослідження для відстеження динаміки компетентності під час переходу від навчання до реальної клінічної практики.

2. Було б цікаво перевірити інваріантність моделей у змішаних командах (interprofessional education) порівняно з монопрофесійними групами.

3. При такій потужній емпіричній базі, у подальших дослідженнях було б доцільно розширити аналіз за рахунок залучення фахівців, які вже мають реальний досвід роботи в МРК (порівняння «студент - практик»).

4. Варто було б детальніше розкрити роль «світоглядної пластичності» як ресурсу резильєнтності в умовах воєнного стану.

5. Фахові статті краще подавати в різні наукові журнали з метою розширення аудиторії для апробації статей та врахувати поетапність висвітлення результатів наукових досліджень.

Дисертаційна робота Жильцова Андрія Олексійовича є самостійним, завершеним дослідженням, що має суттєву наукову новизну та практичну цінність. Вона відповідає всім вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії. Автор, Жильцов Андрій Олексійович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія.

Рецензент:

доктор психологічних наук, доцент,
професор кафедри психології особистості
та соціальних практик,
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

«10» червня 2026 р.

Когут Олександра Олександрівна

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА	
Код ЄДРПОУ 45307965	
ВЛАСНИЙ ПІДПИС	
<i>О. Когут</i>	ЗАСВІДЧУЮ
<i>начальником ВР</i>	
<i>А. Жильцов</i>	